

Valsäkerhet inför EU-valet 2024

Digital sändning 7 december 2023

Carolin Törnqvist

Digital sändning 13:30-14:45

Vad ska vi prata om?

Introduktion i valsäkerhet

Hur ser hotbilden ut?

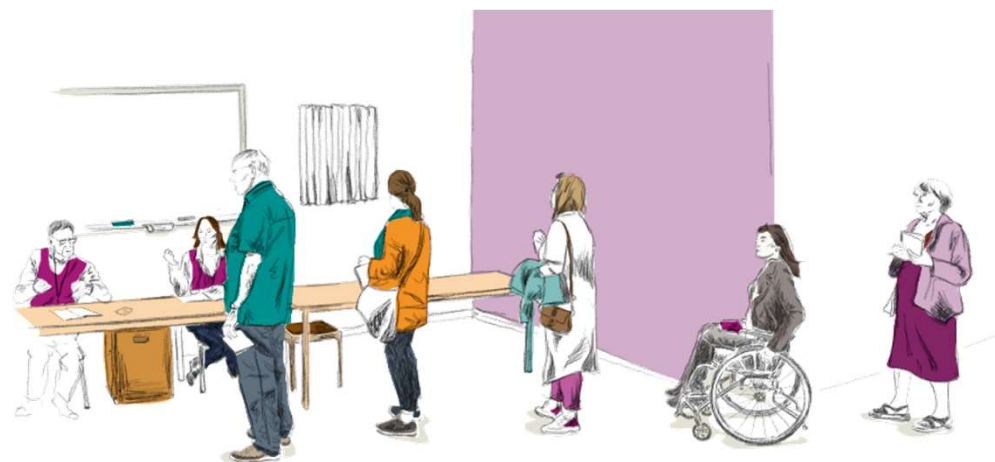
Vad såg vi för incidenter 2022

Exempel på skyddsåtgärder

Valmyndighetens stöd inför EU-valet 2024

Praktisk information

- Dela gärna med er av erfarenheter i chatten
- Ställ gärna frågor i chatten

Fokus på valsäkerhet

- MSB-finansierat projekt 2020-2022 (Stärkt skydd av val)
- EU-finansierat projekt 2021-2022 (Nationellt valnätverk)
- 2023: ingen specifik finansiering
- Jan 2024: Utökade tillfälliga medel

Varför valsäkerhet?

Allmänna val som måltavla för hot och sabotage

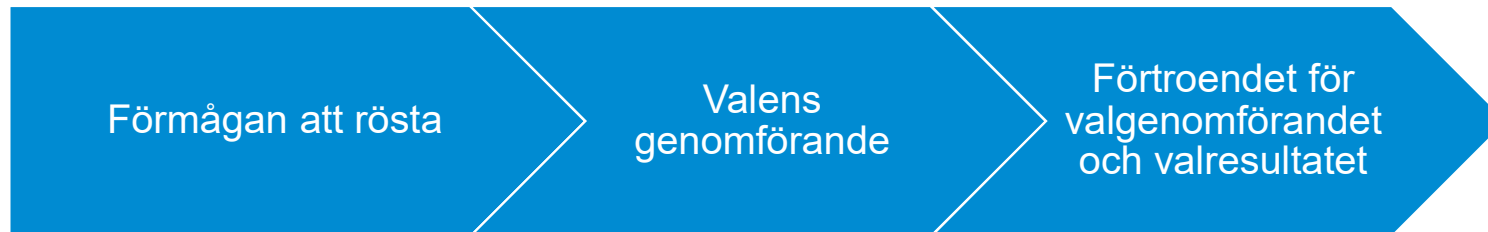
Växande oro i omvärlden och försämrat säkerhetsläge

Fler incidenter sker i samband med val

Valsäkerhet och dess beståndsdelar

Vad är det som behöver skyddas?

✓ Säkerställa korrekt information om valens genomförande (när, var och hur)

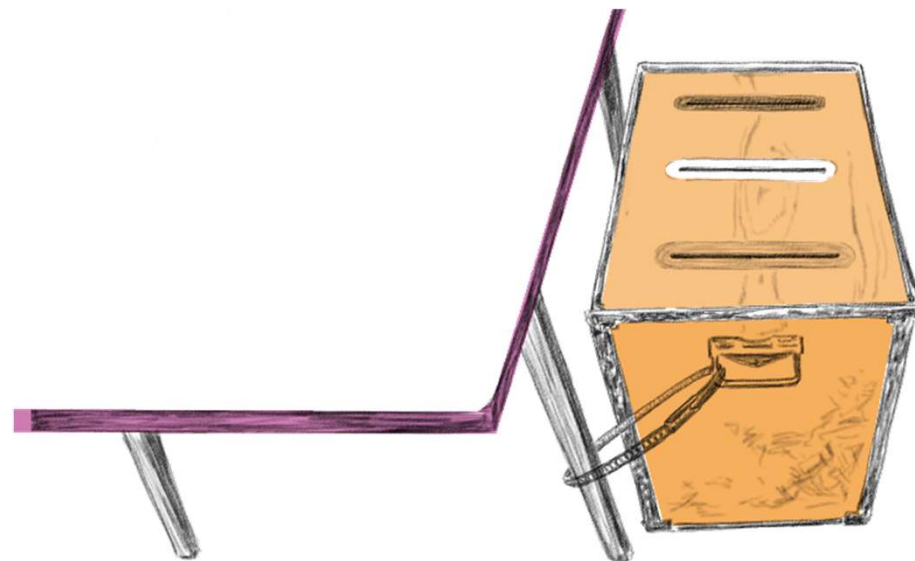
✓ Så som skydd av lokaler, personal, IT-stöd, kritisk infrastruktur, valmaterial och röster.

✓ Värna förtroendet för valgenomförandet.

Vad ser vi för hot?

- Antagonistiska hot (lokala grupper, enskilda individer eller främmande makt)
 - cyberangrepp
 - hot eller sabotage mot valgenomförandet
 - ryktesspridning eller desinformation.
- Olyckor och naturhändelser
 - brand
 - Översvämning.
- Handhavandefel
 - Att valet genomförs korrekt är avgörande för att förtroendet fortsatt ska vara högt.

Cyberangrepp

- Försök till att underminera förtroendet för genomföra ett säkert val.
 - Vad sker om det mitt i pågående val sker ett ransomware-angrepp?
 - Vad finns det för situationer som kommunen vill undvika?
 - Om något ändå sker finns det en handlingsplan?
 - Finns det en plan B – går det att genomföra val utan IT-stöd?

Hot eller sabotage mot valgenomförandet

- Inbrott i lokal för förtidsröstning ex. bibliotek.
- Hot och hat mot röstmottagare.
- Bombhot mot kommun eller röstmottagningsställe.
- Överförda hot i anslutning till röstmottagning eller rösträkning.

Ryktesspridning eller desinformation

- Ryktesspridning exempelvis att vallokaler stänger kl. 23 istället för kl. 21:00.
- Felaktiga påståenden om valgenomförandet.
- Vandalisering av röstbussar 2022– började som spridning av vilseledande information, hot och hat i sociala medier.
- Falska identiteter som sprider vilseledande information.
- Imitation av företrädare.

Valsäkerhet är ett brottsförebyggande arbete

Av Brottsbalken 17 kap. 8-9 §§ framgår det att den som försöker **hindra omröstningen** eller **förvanska resultatet av omröstningen** eller på något annat **otillbörligt sätt inverkar på omröstningen**, kan dömas till böter eller fängelse.

Det är exempelvis straffbart att;

- att gömma valseklar,
- att ge missledande information om tid eller plats för omröstningen,
- att hota någon för att hindra hen att rösta alternativt i ett val.
- att det har förekommit våld, hot om våld, eller missbruk av tjänsteställning.

Brottsligt är även tagande av otillbörlig förmån vid röstning samt brott mot valhemligheten.

Incidenter vid valen 2022

Incidenter inrapporterade 2022

- 653 händelser rapporterade till Valmyndigheten (innan 17 okt 2022)
 - 489 av dessa bedömdes utgöra *incidenter*
- Incidenterna inträffade:
 - under förtidsröstningsperioden: 315 st (64,4 %)
 - under valdagen: 173 st (35,4 %)
 - efter valdagen: 1 st (0,2%)
- Rapporteringsdatum till Valmyndigheten:
 - till och med valdagen: 125 st (25,6 %)
 - efter valdagen: 364 st (74,4 %)

Forts. inrapporterade incidenter

- Vilka rapporterade?
 - 99 kommuner
 - 3 länsstyrelser
 - 1 utlandsmyndighet
 - Valmyndigheten

Incidenter enligt enkätsvar

- 158 kommuner uppgav att de haft incidenter
 - ca 1400 incidenter totalt
 - 34 incidenter var hot, hat eller våld riktat mot röstmottagare
 - ca 85 incidenter/händelser polisanmälades
- Fem länsstyrelser uppgav att de haft incidenter
 - nio incidenter totalt

(I dessa siffror finns troligtvis både händelser och det vi kallar incidenter)

Vad var det för incidenter?

Kategori	Antal incidenter	Andel av incidenterna
Valsedelsrelaterat	334	68,3 %
Påverkan mot valadministrationens personal	69	14,1 %
Misstänkt otillbörlig propaganda	37	7,6 %
Brand, översvämning, larm etc.	18	3,7 %
Misstänkt otillbörlig verkan vid röstning	15	3,1 %
Skadegörelse eller sabotage	12	2,5 %
IT och telefoni	4	0,8 %
Totalt	489	100 %

Hur kan vi som kommun jobba med skydd av valgenomförandet?

Projektet stärkt skydd av val (2020-2022) i siffror

- 24 000 personer genomförde digital utbildning för röstmottagare i säkerhet och bemötande. 201 kommuner uppgav att de hade använt utbildningen för utbildning av röstmottagare.
- 2 300 personer genomförde den digitala utbildningen i valsäkerhet för kommuner och länsstyrelser.
- 1 200 deltagare från 285 kommuner och 21 länsstyrelser deltog i 16 workshopar i valsäkerhet och verksamhetsskyddsanalys.
- 21 nationella lägesbilder producerades och delgavs valadministrationen.
- Flertalet handböcker, handledningar och utbildningsfilmer producerades, kompletterades eller reviderades inför valen 2022.
- 4 externa studier om valsäkerhet producerades till stöd för projektet.

Valsäkerhetsåtgärder hos kommunerna 2022

- 21 % av kommunerna genomförde valsäkerhetsåtgärder i liknande omfattning som föregående val (2018/2019).
- 74 % av kommunerna uppgav att de genomförde valsäkerhetsåtgärder i större omfattning än föregående val.
- Denna bild har bekräftats av Polismyndigheten och andra säkerhetsmyndigheter som bedömer att det skett viktiga förstärkningar av valsäkerhetsarbetet inom valadministrationen.

Dimensionerande hotbild för EU-valet 2024

- Valsystemets konstruktion gör det svårt för en extern hotaktör att systematiskt påverka valresultatet.
- Det finns aktörer med avsikt och förmåga att påverka kommande vals genomförande. Angrepp mot valets genomförande kan inte uteslutas.
- Risker för överförda hot och ordningsstörningar bör beaktas.
- Involvera den kompetens som finns lokalt i organisationen, exempelvis säkerhets- och kommunikationskompetens.

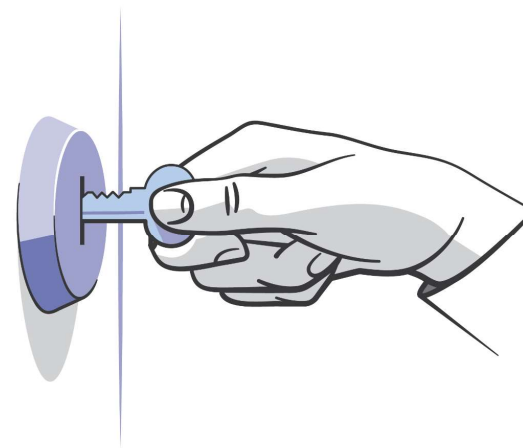

Forts dimensionerande hotbild för EU-valet 2024

- Hotbilden kan handla om:
 - medveten spridning av felaktig information
 - cyberangrepp och andra IT-incidenter, som exempel ransomware-angrepp.
- Samverkan, rutiner och beredskapshöjande arbete stärker arbetet med att förebygga, motverka och möta antagonistiska hot i samband med EU-valet 2024.

Hur uppnår vi ett bra skydd?

- Genomföra en analys av hotbild och vad som behöver skyddas - dvs förstå det skyddsvärda.
- Arbeta förebyggande för att valgenomförandet inte ska påverkas negativt. Anpassade skyddsåtgärder.
- Säkerställa ett korrekt och tillförlitligt valgenomförande.
- Utbildning och samordning av personal.
- Rutiner som möjliggör spårbarhet.
- Samverkan, samverkan och samverkan.

Generella råd om valsäkerhetsåtgärder

Upptäckande

- Undvik ensamarbete
- God spårbarhet och dokumentation i hela valkedjan
- Larm och övervakning
- Personell bevakning
- Omvärldsbevakning
- Utbildning

Försvårande

- Byggnadstekniskt skydd
- Låsbara transporter
- Tillträdeskontroll
- Möblering
- Personell bevakning
- Proaktiv kommunikation
- Utbildning

Hanterande

- Förberedda rutiner för incidenthantering
- Övning
- Brandskydd
- Personell bevakning
- Kommunikationsplanering
- Utbildning

Exempel på valsäkerhetsåtgärder i Valadministrationen 2022

- verksamhetsskyddsanalys, kriskommunikationsplan etc
- bevakning av sociala medier, omvärldsbevakning
- undvika ensamarbete, öka spårbarheten
- extra larm, RAKEL-enheter, följevilar
- begränsa tillgången till skyddsvärt material, tex förtidsröster
- reservlokaler, fler reserver (röstmottagare)
- nära samarbete med lokalpolis
- samverkan med frivilligorganisationer.

Valmyndighetens stöd inför EU-valet 2024

Nationellt valnätverk

Nationellt valnätverk

- (Representant från) Länsstyrelserna
- Myndigheten för psykologiskt försvar
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Polismyndigheten
- Säkerhetspolisen
- Valmyndigheten

Stärkt samverkan mellan statliga myndigheter

- Strategisk samverkan
- Stärkt samverkan inom cybersäkerhet
- Kommunikatörsnätverk
- Operativ hantering och samverkan
- Dimensionerande hotbild för EU-valet 2024
- Nationell lägesbild

Valcentralen

- Råd och rekommendationer i handböcker
- Digital utbildning i valsäkerhet
- Handledning i verksamhetsskyddsanalys
- Dimensionerande hotbild för EU-valet 2024
- Erfarenheter, tips och råd från kommuner (2021/2022)
- Digital utbildning i bemötande och säkerhet för röstmottagare

Studier på Valcentralen

- Hot mot svenska allmänna val – exempel och scenarier för valadministrationen.
- Incidenter under genomförandet av allmänna val i Sverige – valen 2018 och 2019.
- Att bemöta påverkan mot genomförandet av allmänna val: En studie av det rättsliga ramverket för åtgärder som syftar till att bemöta påverkan mot genomförandet av allmänna val.
- Digitala diskussioner och de svenska valen 2022.

Valmyndigheten

Våren 2024

- Incidentrapportering
- Nationell lägesbild
- Ytterligare utbildningstillfällen

Sammanfattningsvis

- Analysera
 - Vad ska vi skydda, hur och mot vad?
- Samverka
 - säkerhetsmyndigheter, räddningstjänsten, andra kommuner
 - använd de kompetenser som finns lokalt
- Implementera skyddsåtgärder
 - rutiner, handlingsplaner, kommunikation etc
- Omvärldsbevaka
- Hantera

Tack!

För stöd eller frågor kontakta oss på valadm@val.se.